

Sagai Muittalægje

1as Februar 1905.

No. 3.

»Sagai Muittalægje« boatta guovte gærde juokke manost, 1as ja 15ad bæive, ja maksa ovta kruvna ja 20 øra jakkodagast — 60 øra jakkebælest. Blaðde matta dinggujuvvut juokke poastarappe bokte. Diedetusak maksek 5 øra rana.

2be jakkodak.

Boares sami diksosida.

Goakgieddest Kistranda papa-gieldast lae boares sabmelažai diksosida. Dat læ okta stuora viesso. Dat læ dat oudalas telegrafstationa, mi ostujuvvui dast farga guokta jage gæčest ja räkaduvvui diksosidan. Dobbe læk dal arvad boares ja skippa sabmelažak, gæk diksöjuvvujek sin boares beivin. Dat læ okta ċabba ja rakislaš dakko, go »darolaš same-missiona« rakadi dam sida, ja mi eittip, atte manga sabmelaža diksosidast muittek ja gittek darolaš missiona dainditi. Diksosida ou-dastenožjo læ diakon Nilsen, gutte læ jottam ja oappalad-dam samid mietta Sameædnama. Son læ vuolggatu-vum »darolaš same-missionast.«

* * *

Sikke dam gova ja dam oudeb govarakkanusa læp mi nufta ožžom luoikas »Bymis-sionæra« olgusaddest Kristianiast, ja mi gittep su sagga dam buorrevuoda oudast, maid son čajetam migjidi daggo bokte.

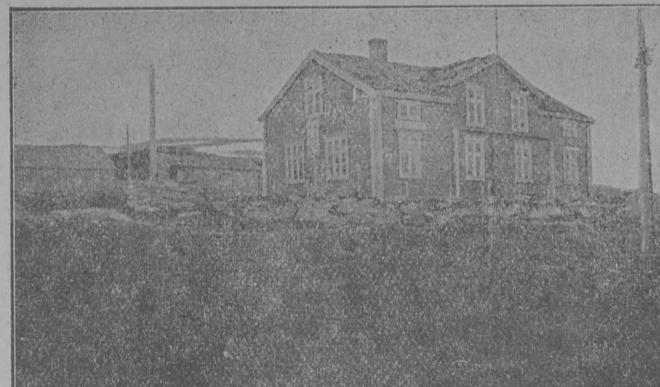
Væhas bivtasčærda birra.

Doluš darolaš historia ċallek muittalek sin čallagin, maggar biktasid darolažak dalle adne. Sin muittalusa mielde legje darolažai biktasak go si sœmما lagašak, go sami biktasak læk dal: Gakte ja boagan alemi birra. Nissonak adne gukkeb biktasi go olbmak. Muittaluvvu, atte go muttom olgoædnam olmai muttom in

ovta sabmelaža gavtin vazzeinen, de doivoi son, atte dat læk darolaš, gutte ain ani su boares maddarvanhembi bivtasčærda. Son læ boares historiain lokkam, atte daggar biktasid adne darolažak dolus aige. Ja i læža buorre dagjat, goabbak algost adne gavte. Min aige læ gakte sami bivtas. Darolažain i lek dal mikkege sierra bivtasčærda. Sin biktasak læk mælgad sœmna lagašak go cera Europa ja Amerika olbnuui biktasak. Mi sattep adnet ovta amas sane ja dag-jat, atte si adnek international biktasid, dat læ, sin biktasak læk oktasaš

darvanhemid ja sin giela, de læk si duottavuođast sabmelažak, lekus sist gakte daihe frakka bagjelest. Ja mi læk gavdnam likka burid sabmelažaid fraka go gavte siste. Gavte legje si bigjam erit, mutto æi si hilggom goassege sin jačasek olbnuid ja sin ječasek aednegiela. Sin vaibmo ravki alo sami olbnuui likko ja buorre dili diti.

I daggo, atte gakte i læk lika buorre ja ċabbes go æra bivtas; mutto samin læ sœmna vuogadvuotta go æra olmušnalest cogcat international biktas, jos si dattok.

Boares sabmelažai dikssida Kistrandast.

muttom muddoi buok Europa ja æra mailine osi olmušslajaidi.

Muttomak sami gaskast adnek dam unokassan ja gosi suddon, go mangas samin molsok biktasid. Min mielast i oro bivtas molsom lème nu mävsolaš ašše. Samek læk samek, vaiko si coggekge international biktasid bagjelasak. Dam aše harrai sardnop mi friavuoda. Dat, gutte dattu gavte adnet, adnus son dam, ja dat, gutte dattu cogcat internatio-nal biktasid, dakkus son dam, ja i oktage værranekus damditi. I goassege boade dat nu ollo dam olgoldes hamest. Jos samek rakistek sin mad-

tusak. Jos i šaddaš ouddal juo.

Ruošarika i læk vela ravkkam soatteflaattast ruoktot; mutto mangas gaddek, atte ruošsa fertte dam dakkat; dastgo japanalaš soatteflaatta læ gal buoreb go ruoša soatteflaatta. Ruošarikast rakkuvvu dal saddet fastain ovta soatteflaatta Nuortta-Asiai. Rafhe orro lamen ain gukken. Ruošarika læ dal æska lonim Berlinest Tuiskalandast 450 miljon kruvna, ja telegrafa muittala, atte Japan maidai galgga valddet dal stuoreb loana.

Port Artur gavpugest oidnu dal Japan plævga. 49000 ruoša valdde japanalažak fanggan Port Arturest.

Soatte.

Soade birra i gullu dal favndadet. Mansjuriast læ dal veg nu čoaskes, atte dobbe i læk nu buorre soattat dalve aige. Goabbašagak doalvoba dokko æmbo soaldatid ja soat-tebierggasid, ja dat he ballamest, atte go giđđa šadda, de šadda dobbe fastain garra soatte ja soaigos varragolga-

tusak. Jos i šaddaš ouddal juo.

Daina læk 1000 ruoša officerak. Japanalažai halddoi botte maidai 2000 soattelhæsta. Dat læi stuora vuotto. Dam vuoto diti læ diettalas stuora illo japanalažai oaivvegapugest Tokiost.

Japanalaš generala Nogi ja Støssel, dak guokta arjalaš soatteolbma gavdnadæiga usteblaš lakai maŋnel go Port Artur læi vuollai addam. Soai sardnodæiga guokta dimo arvo. Støssel čieroi, go son gulai, atte Nogi læi massam su barne guovtos soadest. Nogi celki dušše daid sanid: »Mon læm ilost, go soai jamiga vanheinædnam gattim diti.« Støssel addi Nogi su ječas hæsta.

Port Artur ladne læ ollo vahaga ožžom; mutto japanalažak divvuk dam anggerer.

Petersborgast sivatallek mangas Kuropatkin, go son i galggam sattet saddet vække Port Arturi dast aige bale.

Muittaluvvu, atte mangas Port Artur soatteolbmäin læk čurgodain dam bistevas soattam ja gillamušai diti.

Ruošarika læ buktam ouddan dam arvvalusa, atta ruošsa adda luovus likka ollo japanalaš soattefangaid go Japan adda luovus ruošalaš fangaid. Japan læ miettam dam arvvalussi.

Konsulašse.

Norga ja Ruošarikast læk konsulak ovtast, nuft atte dat sæmما olmai, gutte olgoædnam gavpugest læ Ruošarika konsula, son læ maidai Norga konsula. Konsulak læk daggar olbmak, guðek galggek gæččat bærrai ja væketet, atte rika galvvo oažžo joðo daina baiken, gost si læk konsulan. Konsula galgga maidai buorremus lakai væketet dam rika olbmuid, gœi konsula son læ, go si olgoædnamest bottek su lusa. Dat læ su gædnegasvuotta.

Mutto go dat sæmما olmai læ guovte rika konsula, de satta dat manga have heivvit nuft, atte son i dieðe ješge goabba rika galvoi son galgga ožžudet oastid. Son šadda balvvalet guokta iseda, ja dat læ alo vaddes.

Damdit læk Norga olbmuk gaibedam juo gukka, atte Norgi i galga læk konsulat ovtast Ruošarikain. Nor-

gast berre læt olgoædnam gavpugin su ječas konsulak.

Dam konsulaše birra læk Norga ja Ruoža statsraadek gukka arvvalad-dam ja radđadallam; mutto dam ođđa jagest boði dat muittalus, atte dam arvvaladdamest i boade mikkege rievddadusaid. Dat muittalus læ dakkam mangasa baha milli. Mutto mak arvvalek, atte dat læ buorremus, atte Norga aibas ærrana Ruošarikast erit, nuft atte Norga šadda okta siera gonagasrika. Oaidnet dal, moft dat maŋemusta manna daina ašin.

Stuibme Ruošarikast.

Ruošarika olbmui gaskast læ dal oalle stuibme, ja dat orro čajetceme nuft, atte dobbe farga šadda almos vuostehagolašvuotta. Sikke aleb ja albmug-olbmui gaskast gaibbeduvvu dal garraset, atte rika stivrrimlagak divvujuvvujek, ja jos Ruošarika stivrrijægjek æi dasa mieðe, de læ gal ballamest, atte Ruošarika ječas olbmui gaskast šadda fastes ridalæbme ja soaigos varragolgatusak.

Port Artur massem dagai stuime ja bahamiela Ruošarika olbmui gaskast vela stuorebuin. »Hæittet erit soattanest!« čurvvuk si dal. »Bigjet daid værre ammatolbmaid erit

Dai læ sivva, atte Port Artur fertti vuollai addet; dastgo si læk ječa adnam daid ruðaid, mak legje bevilgejuvvum soattam varast. Goččot soaldatid ja soatteflaataid ruoktot boattet. Gal dal læ juo varra golggam ja olbmuk gillam.«

Nuft čallek ruoša avisak. Manga gavpugest dollujuvvujek čoaggalmasak, gost rika stivrrimlake moittujuvvu garraset ja soatte dubmijuvvu garra saniguim. Kæisara vuodðo orro doargetstæme.

Polen læ okta oasse Ruošarikast; mutto Polakkalažak avvodegje vela go Ruošsa massi Port Artura.

Dat boares arvost adnujuvvum ruošalaš girječalle Tolstoi læ čallam kæisari ovta bræva, mast son cælkkvaugistaga, atte kæisara dalaš rika stivrrijubme læ værredakko. Son sitta dam brævast kæisara olmušvuodža diti miettat su olbmuides gaibbadusaidi.

Gonagas Oskar II galgga damge dalve orrot oanekes

aige Madda-Europast. Kronprinss galgga dam boddo lœðet su sagjasažžan.

25000 koallagruvvabargge læ hæittam barggamest Vestfalenest Tuisklandast. Si gaibbedek æmbo balka ja buoreb dille, jos si galggek barggat.

Braevva.

Hr. redaktør!

Dast bivdam mon saje min ucca samegiel blađđai, »Sagai Muittalægjai« dam moadde linjai, vaiko mon dieđam, atte uccan læ sagje. Mon læm oaidam, atte blađe čalle halida, atte olbmuk juoida čalašegje blađđai. Must læ lemaš miella čallet ouddal juo, mutto im læk gavdnam maidege, mi lifči vuogas; dainago sagak ožžuk lœt ođđasak, go dak čaliljek; mutto dassa go dak ollijk blađi lokki gitti, læk dak juo boares sagak; mutto daddeke mon halidam, atte saunegiel blađđe galgga bissot, ja mon haliduvam, atte dat galgaši olgusboattet davjeb nummariguim manost, vai boadašegje varrasæb sagak. Vuost muittalum mon min bivddohaman Kjelyika birra: Bivddo læ dabe lemaš aibas fuodne. Dat stuora albmug, mi dast læ lemaš juo bagjel guokta mano, læk aive velgolaža gavpapeolbmaidi šaddam. Dast juovalaid rajest maŋas lifči lemaš vähäš guolle; mutto dalkek legje fast nuft garrasak, atte olbmuk æi bæssam linaid gæsset davalas aigid. Dam laki œi bæssam olbmuk fidnet maidege. Ain dalge læk dalkek sæmما garras. Dak dalkek læk maidai vahaga dakkain. Porsangvikast læ okta vanas duššam dam 13ad januar, ja okta skjøita læ maidai javkkam, æige dieðe gosa læ šaddam, dusse varotet, atte dat læ eritboattam. Mist læ galle dast gagjonskjøita nubbe havnast; mutto mon im læk oaidnam manga vakko dam sat borjastæme min favlest, im dieðe, mi læža dasa sivyan.

Dak sæmما hæjos dalkek læk maidai ajetam poastadampaid aive maŋabællai ruta; mutto kystadampaid læm mon almaken oadnam boattemen ovta ja guovte jaudur sin rutasek maŋabceld; mutto duot min vaivan lokaldampa læ juo fertim aibas molsof ruta ja valddet guovte vakko tuvra. Nubbe vakkost fidna dat dušše

go dat osti Alaska njarga, mi dalle gulai Ruošariki. Dam oudast mavsi Amerika 30 miljon kruvna. Dam aige rajest læ Amerika fiskim dobbe bagjel 20 miljon kruvna oudi, čuop-pam dimbarid 125 miljon kruvna oudi, ja roggam golle 150 miljon kruvna oudi

Ednam alde

sardnjuvvu arvo miede 1000 lagaš gielak. Kinesalaš giella læ dat giella, mi sardnjuvvu 300 miljon olbmist.

Kamfer divrro.

Kamfer šadda Japanest. Japan rikastivra læ dal gjelldam vuovddet kamfera æra ædnamidi, go soatte bistegodi nu gukka. Kamfer adnujuvvu, go suovakættes kruvtak rakaduvvujek.

Oamek havkke.

Okta olmai Iččain, Muosai papagiell-dast oažžoi stuora vhaga. Suovva havkkadi buok su omid omigoađest. Son massi daina lagin 4 gusa ja 20 savea. Sust legje dagñasak goađest, mak cakkanegeje věhaš, ja dast bagjani suovva ja devdi obba goađe.

Dimaš giđa massi okta olmai sæmma laje arvad omid Kvalsunda suokkanest. Damditi berrešegje olbmuk lët varrogebbuk ja alo časkadet viissudet dola omigoađest, go si ječa mannek erit.

Ruoša officerak Port Arturest.

Oudeb nummarest muittalæimek mi, atte ruoša officerak Port Arturest ožžu lobe ruoktot maccat Ruošakiki, go si loppedegje, atte si æi šat æmbo boade soattai. Port Arturest legje 878 officera. Daina læk 441, guđek læk dakkam dam loppadusa ja ožžom love vuolget ruoktot. Maidai Støssel lœ dakkam dam loppadusa. 3 genera-la ja 1 admirala læk ouddalæbbo addam ječasek japanalaš halddoi fang-gavutti.

Olgusvagjolæbme.

1903 olgusvagjolegje Norgast 26784 olbm. Mannam jage olgusvagjolegje 22241 olbm. Dast oaidnep, atte olgusvagjolegji lokko lœi mannam jage ucceb go oudeb jage.

Muottaritto.

Dam ođđajagest læ muottaritto dakkam manga sajest vhaga. Skierva suokkanest manai 3 sajest muottaritto manjel ođđajage. 3 olbm. Šadde erit.

Maidai Hjelmsægjost dagai ritto stuora vhaga. Dat valdi mieldest moanaid sukkambuvrid. 2 olbm. Šadde riđo vuollai ja botte erit.

Sigerfjorast bođi maidai ritto 12ad januar ja doalvui Petter Falcka stobo ja olgovistid fiervvai. Stobost lœi akka ja okta manna, ja soai Šad-daiga erit.

Korporalskuvlla

Čaccesullo.

Čali ja sisaseddi S. A. Samuelsen.

Mon addam dal daggo bokte věhaš bajasčuvggitusa »Sagai Muittalægje« bokte Čaccesullo korporalskuvlla birra daidi sami gandaidi, guđek halidežek dam skuvllai, mutto æi dad-dege diede vela maidege dam sistdoa-lost, vai si ožžuk diettet dam skuvlla siskaldesvuodaid ja dam oapo sortaid.

Dat korporalskuvlla læ dal loapatam su 3ad jakkegærdest, ja oappogandak læk juo dast olguseksamen-rijuvvum 3 gærde korporaleksamen-in. Dat skuvlla asatuvvui dam jagest 1901 Čaccesullo gavpugi ja algati fast dam vuostas oktober rajest su 4ad jakkegærdest. Dat læ dat sæmma go dak æra indfanteria 1as klas-saš underofficerskuvllak min rikast. Korporalskuvlla kasserna (skuvlaviste) læ okta laiggutuvvum stuora 3 etašak garddem, mast skuvlla dollujuvvu, ja mast dam oappo-barggo doaimatuuvvu. Dimačavča rajest šaddai dat skuvlla 2 jakkasaš kursusen dam sæmma jakkegærde oappogandaidi. Nuft atte dal ožžuk, gæk dattok, oktaninanost čađa mannat dam skuvlla 2 jage mieldalaga. Dat Čaccesullo korporalskuvlla læ asatuvvum dam varast, atte ožžuk juokke jage sikke olgus-oappatuuvvut muttom oasse oappog-dain værnepliktige korporalan Varjaguona ja Alatægio kredskompaniaidi ja maidai jakkasažat ožžuk bæle oasse daina saddijuvvut vuigistaga 2be klassi Tromsø stifta underofficer-skuvllai Harstai vidasæbbut oappa-tuvvut underofficeran.

Jes korporalskuvlla læ gavce manoseš kursus ain jagest Čaccesullo gapugest. Dat algga juokke čavča 1as oktober rajest ja bista gidda mai mano loppi, goas læ eksamen 8 bæi-

ve. Ferie daihe fria-aigge læ 3 vakko juovlaidi, okta vakko bæssäidi ja olles juni manno. Daina fria-aigin ožžuk oappogandak olgusmaksuvvut kr. 1,00 bæivvai borramuš-ruttan, ja dalle læ sist friavuotta fidnat sidainæ-sek. jos dattok. Korporalskuvllai dokkijek gandak juo 18 jagest, ja mai-dai dokkijek linjasoaldatakge, guđek 23 jage agest galggek ekserit ja ol-gusbalvvalet sin verneplivtasek. Buokak, gæk occek ječasek aspirantán korporalskuvllai ja gæk cevcerek opta-gelsesprøvast ja lœk dokkalažak dær-vašvuoda dafhost, galggek vuost ge-e se ekseret Varanger kredskompaniast Nyborgast, ouddal go si bessek skuv-lai, ja dasto fast nubbe gæse manjel go skuvlast gerggek ja theoretisk eksamen valdde galggek oppeti ekserit korporalangis, ouddalgo ožžuk korpo-ral-daihe eritvuolggeomeksamen.

Optagelsesprøva dollujuvvu Ny-borgast juokke jage aito ouddalaš go eksersisa alggā. Dast iskujuvvujek aspirantain oapponavcak geografiast, historjast, darogiel lokkamest, grama-tikkast, diktat čallemest ja a. v. Korporalskuvlla valdaši jakkasažat oappo-gandaids oppi gidda 20 ragjai, ja dalle matašegje loges daina oappogandain aïn jage gæcest saddijuvvut vuigista-ga nubbe klassi Tromsø stifta under-officerskuvllai Harstai vidasæbbut čađa mannat korporal ja seršant klassa, jage aïn goabbage klasast.

Ræisok oudast manast læk fria, sikke giđdat aspirantaidi sidast Ny-borgi optagelsesprøvi ja dasto čakčat sidi, sidast fast sæmma aige skuvllai Čaccesullo, ja korporal-oappogandaidi manjeb čavča Nyborgast sidi.

Æđnam ja vanasræisoidi ožžuk aspirantak ja korporaloappogandak sagga æmbo ræisoruđa go damppa-ræisoidi. Skuvlast læ buok visot fria, sikke oappa, skuvlagirjek, borramuš, biktasak, viste, čuovgga, boldamuš, doavter oktanaga dalkkasiguim ja buok æra bajasdoallo, mi darbašuvvu, ige læk moftege vagjetvuotta, ja dasto dast i gola aldest i mikkege, jos jes ævtodatolazat i algis aldes golatet. Ærep dam maksuvvut vela juokke 10ad bæive gæcest aspirantaidi ja korporalskuvla gandaidi kr. 1,50 olbm.

Lasetuvvu.

Redaktøra: A. Larsen.

Prenteduvvum „Nuorttanaste“ prentemrakka-nusast. Sigerfjorast.